Lausunto oikeusministeriölle

**Johdanto**

Oikeusministeriön toimesta keväällä 2020 liikkeelle saatettu väliaikainen muutos Kuluttajansuojalain 7 lukuun koskien vakuudettomien kulutusluottojen korkokattoa (HE53/2020) saatettiin voimaan 1.7.2020 alkaen. Lain soveltamisalan ulkopuolelle jätettiin kortti- ja hyödykesidonnaiset luotot. Esityksen tavoitteena oli tukea koronakriisin takia haastavaan taloudelliseen tilanteeseen ajautuneita kotitalouksia. PayUp nosti jo edellisessä lausunnossaan[1] esiin, miten väliaikainen muutos vaikuttaa digitaalisiin laskunmaksupalveluihin. Nyt Oikeusministeriö kuitenkin harkitsee väliaikaisen lain jatkamista vuoden 2021 syyskuun loppuun saakka.

**Vaikutusarviointi**

Esitysluonnoksessa esitetyn arvion mukaan asiantuntijakuulemisissa esiin nostetut ongelmakohdat ovat väliaikaisen lain osalta osin toteutuneet. Näkemyksemme mukaan näistä ongelmakohdista nousevat esiin:

- eri korkoprosentti eri laskunmaksutavoissa on kilpailuneutraliteetin vastaista
- (heikommassa asemassa olevien) kuluttajien velkaantuminen/ongelmat lisääntyvät, eivät vähene.

**Kilpailuneutraliteetti**

PayUpin kaltaiset laskunmaksupalvelut eivät käytä korttiluottoa, vaan maksuaika sekä osamaksusuunnitelma mahdollistetaan luotottajatahon tarjoamalla rahoitusluotolla, mikä käytetään automaattisesti käyttäjän laskujen maksamiseen, eli käyttäjä ei saa rahaa vapaasti käytettäväkseen (toiminta kuvattu tarkemmin kevään lausunnossa[1]).

Väliaikainen laki on rajannut hyödykesidonnaiset ja korttiluotot ulos, mutta digitaaliset laskunmaksupalvelut ovat soveltamisalan sisällä. Tämä tulkinta on jyrkästi ristiriidassa EU:n toisen maksupalveludirektiivin (PSD2) kanssa. Nykyinen hyödykesidonnaisten luottojen erilainen kohtelu yleisesti, sekä luottokorttien rinnastaminen niihin, on kilpailua vääristävää. Korkosääntelyn ei pitäisi asettaa erilaisten maksuvaihtoehtojen yhteydessä myönnettäviä luottoja eriarvoiseen asemaan.

Lisäksi lainsäädäntö asettaa eri toimintamalleilla toimivat maksulaitokset (korttiluotot vs. muut) eriarvoiseen asemaan senkin perusteella, mitä luottovaihtoehtoja laskunmaksupalveluun on liitetty. Osa palveluntarjoajista mahdollistaa nykyisin laskujen maksamisen luottokortilla. Nyt tehtävä rajaus johtaa perusteettoman kilpailuedun syntymiseen niille toimijoille, jotka ovat rakentaneet palvelunsa luottokorttimaksujen varaan, kun taas luotottajakumppaneita käyttäviltä laskunmaksupalveluilta liiketoiminnan edellytykset ovat käytännössä loppuneet lakimuutoksen takia.

Samoin on erittäin epätasa-arvoista, että luotottaja saa verkkokaupassa tarjota osamaksua 20 % korolla, mutta ei laskunmaksupalvelussa. Eli jos kuluttaja ostaa esim. television verkkokaupassa osamaksulla, korko saa olla 20 %, mutta jos maksaakin sen samaisen television laskulla, jonka syöttää PayUpiin, niin sitten samaisen luotottajan pitäisikin antaa osamaksuluotto 10 % korolla.

[1] https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2020-AK-299426.pdf

Maksupalvelulainsäädöllä ja EU:n toisella maksupalveludirektiivillä (PSD2) on ollut tarkoituksena edesauttaa uusien, innovatiivisten maksukanavien syntymistä ja niiden saattamista sääntelyn ja valvonnan piiriin. Esimerkkinä tästä voidaan todeta PSD2:n artikla 98, jonka 2 kohdan:

- c) alakohdassa todetaan, että pankkiviranomaisen teknisillä sääntelystandardeilla ”turvataan ja pidetään yllä kaikkien maksupalveluntarjoajien välistä tervettä kilpailua”;
- d) alakohdassa todetaan, että pankkiviranomaisen teknisillä sääntelystandardeilla ”varmistetaan teknologianeutraalisuus ja liiketoimintamallia koskeva neutraalisuus”
- e) alakohdassa todetaan, että pankkiviranomaisen tekniset sääntelystandardit on laadittava mm. sitä varten, että ”mahdollistetaan sellaisten käyttäjäystävällisten ja innovatiivisten maksutapojen kehittäminen, jotka ovat helposti saatavilla”;

Käytännössä kuluttajansuojalain määräaikaisen muutoksen soveltaminen ja jatkaminen nykymuodossaan tarkoittaisi, että PSD2:n tarkoittama kilpailun turvaaminen, kilpailuneutraliteetti ja innovatiivisten maksutapojen kehittyminen ei olisi Suomessa mahdollista laskunmaksusovellusten osalta.

**Kuluttajien velkaantuminen**

Jo kevään asiantuntijakuulemisissa lukuisat tahot toivat esiin korkokaton laskun negatiiviset vaikutukset suomalaisten kotitalouksien tilanteeseen. Kuluttajien velkaantumisen vähentämisen sijaan lopputulos on käytännössä se, että (halvempaa) luottoa saa harvemmat, ja lähinnä ne, jotka sitä vähemmän tarvitsevat. Ja ne, jotka eivät luottoa saa, joutuvat perintä- ja maksuhäiriöongelmiin.

Myös PayUpin kokemukset tältä vuodelta ovat vahvistaneet ennakkoepäilyt oikeiksi. Erittäin harvat maksuaikaa pyytäneistä käyttäjistämme ovat sitä saaneet, eivätkä myöskään neuvottelut uusien luotottajakumppanien saamiseksi ole edenneet, koska 10 % korkokatto yksinkertaisesti on liian suuri riski luotottajille (maksuajan ensimmäinen 30pv on korotonta, ja korollisen osamaksun ottaa lopulta vain osa maksuaikaa hakeneista, joten luotottaja saa tuloa vain pienestä osasta käyttäjiä).

Lisäksi tulee huomioida, että maksuaikapalvelussa otettu luotto ei ole asiakkaalle uutta velkaa, vaan ainoastaan joustoa jo aiemmin syntyneelle "velalle" (=lasku jostain ostoksesta/palvelusta). Ja suurin ongelma asiakkaalle on, jos useat pienet laskut pääsevät siirtymään eri perintäyhtiöiden perittäviksi (20 % osamaksukorko on pientä verrattuna perintätoimistojen perimiin kuluihin).

Lisäksi hallituksen omassa esityksessäkin todettiin seuraavaa:

*"Hyödykesidonnaisten luottojen rajaamista sääntelyn ulkopuolelle tässä taloudellisessa tilanteessa puoltaa myös se, että esimerkiksi verkkokaupan erämaksumahdollisuus voi olla erityisesti vähävaraisille kuluttajille tärkeä keino jaksottaa välttämättömiä kotitalouden hankintoja, ja 10 prosentin korkokatto voisi erityisesti pienissä ja lyhytaikaisissa luotoissa johtaa euromääräisesti niin pieniin summiin, että tällaisten luottojen tarjonta saattaisi korkokaton myötä olennaisesti vähentyä”*

Kuitenkin tästä hyvästä ajatuksesta huolimatta ollaan käytännössä tilanteessa, jossa vähävarainen ei saa maksuaikaa/luottoa oleellisemmille laskuilleen (puhelin, vakuutus, jne.), koska niiden maksamiseen otettua luottoa ei katsota hyödykesidonnaiseksi. Ja vähävaraiselle oleellisempaa olisi saada maksettua laskut ajallaan ja ruokaa pöytään kuin saada verkkokaupasta pelikonsoli luotolla.

**Yhteenveto**

Arviomme mukaan väliaikaisella lailla on siis ollut tavoitteensa vastaisesti haitallisia seurauksia kuluttajien talouden kannalta, ja toisaalta laki on kilpailuneutraliteetin vastainen, asettaen eri maksupalveluiden tarjoajat sekä maksutavat eriarvoiseen asemaan.

**Täten ehdotamme, että Finanssivalvonnan hyväksymien maksupalveluntarjoajien laskunmaksusovellusten kautta haettavat, laskujen maksamiseen automaattisesti käytettävät, luotot tulisi väliaikaisessa laissa ja valiokunnan mietinnössä rinnastaa kortti- ja hyödykesidonnaisiin luottoihin korkokaton osalta.**

Emme myöskään näe huonona, jos ministeriö esitettyjen ongelmien takia ei päädykään jatkamaan väliaikaista lakia.

Timo Juusela

Toimitusjohtaja, PayUp Solutions Oy